ΚΑΖΟΥΟ ΙΣΙΓΚΟΥΡΟ

ΒΡΑΒΕΙΟ
ΝΟΜΠΕΛ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΜΗ Μ' ΑΦΗΣΕΙΣ ΠΟΤΕ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Μετάφραση: Αργυρώ Μαντόγλου

ΨΥΧΟΓΙΟΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Μη μ' αφήσεις ποτέ**
ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: Never let me go
Από τις Εκδόσεις Faber & Faber, Λονδίνο 2005
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Kazuo Ishiguro
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Αργυρώ Μαντόγλου
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Γιώργος Κασαπίδης
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Κατερίνα Σωτηροπούλου
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Kazuo Ishiguro, 2005
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

Πρώτη έκδοση: Εκδόσεις Καστανιώτη, 2011
Δεύτερη έκδοση: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Απρίλιος 2018
Όγδοη ανατύπωση: Φεβρουάριος 2022, 13η χιλιάδα

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-2620-4
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-2621-1

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε. | **PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.**
Από το 1979 | *Publishers since 1979*
Έδρα: | Head Office:
Τατοΐου 121, 144 52 Μεταμόρφωση | 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Βιβλιοπωλείο: | Bookstore:
Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα | 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 | Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psichogios.gr
www.psichogios.gr • **http://blog.psichogios.gr**

© Kazuo Ishiguro, 2005/© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

ΚΑΖΟΥΟ ΙΣΙΓΚΟΥΡΟ

ΜΗ Μ' ΑΦΗΣΕΙΣ ΠΟΤΕ

Μετάφραση: Αργυρώ Μαντόγλου

ΟΓΔΟΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΗ

ΨΥΧΟΓΙΟΣ

© Kazuo Ishiguro, 2005/© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

Για τη Λόρνα και τη Ναόμι

© Kazuo Ishiguro, 2005/© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

Αγγλία, τέλη της δεκαετίας του 1990

© Kazuo Ishiguro, 2005/© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

© Kazuo Ishiguro, 2005/© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Το όνομά μου είναι Κάθι Χ. Είμαι τριάντα ενός ετών και εργάζομαι ως νοσηλεύτρια πάνω από έντεκα χρόνια. Ακούγεται μεγάλο διάστημα, το ξέρω, αλλά θέλουν να συνεχίσω για άλλους οκτώ μήνες, έως το τέλος του χρόνου. Δηλαδή, συνολικά για σχεδόν δώδεκα χρόνια. Τώρα πια γνωρίζω ότι το γεγονός πως είμαι νοσηλεύτρια για τόσο μεγάλο διάστημα δεν οφείλεται απαραιτήτως στο ότι με θεωρούν εξαιρετική σε αυτό που κάνω. Υπάρχουν μερικοί πολύ καλοί νοσηλευτές από τους οποίους ζήτησαν να σταματήσουν ύστερα από δυο ή τρία χρόνια. Και ξέρω έναν τουλάχιστον νοσηλευτή που συνέχισε να εργάζεται για δεκατέσσερα ολόκληρα χρόνια, παρότι ήταν εντελώς άχρηστος. Συνεπώς, δεν προσπαθώ να περιαυτολογήσω. Γνωρίζω όμως μετά βεβαιότητας πως είναι ικανοποιημένοι από τη δουλειά μου και σε γενικές γραμμές το ίδιο κι εγώ. Οι δωρητές μου συνήθως συμπεριφέρονται καλύτερα από το αναμενόμενο. Ο χρόνος της ανάρρωσής τους υπήρξε εντυπωσιακός και σπανίως κάποιος από αυτούς χαρακτηρίστηκε «ταραχοποιός», ακόμα και πριν από την τέταρτη δωρεά. Εντάξει, ίσως τώρα να περιαυτολογώ. Ωστόσο, σημαίνει πολλά για μένα το να μπορώ να κάνω

© Kazuo Ishiguro, 2005/© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

καλά τη δουλειά μου, ιδιαίτερα σ' εκείνο το κομμάτι της «καθησύχασης» των δωρητών μου. Έχω αναπτύξει ένα ένστικτο στη σχέση μου μαζί τους. Ξέρω πότε να βρίσκομαι κάπου κοντά και να τους ηρεμώ, πότε να τους αφήνω μόνους· πότε να ακούω όσα έχουν να πουν και πότε να σηκώνω τους ώμους και να τους λέω να συνέλθουν γρήγορα.

Τέλος πάντων, δεν ισχυρίζομαι πως είμαι και κάτι το σπουδαίο. Ξέρω κάποιους νοσηλευτές που είναι εξίσου καλοί και κανείς δεν αναγνωρίζει την προσφορά τους. Αν είσαι ένας από αυτούς, καταλαβαίνω πως μπορεί να νιώθεις πικρία – για το διαμέρισμα, για το αυτοκίνητο και κυρίως για το γεγονός πως μπορώ να διαλέγω ποιον θα φροντίσω. Επιπλέον, έχω φοιτήσει στο Χάιλσαμ – αυτό από μόνο του αρκεί για να κάνει ορισμένους να σταθούν προσοχή. Η Κάθι Χ., λένε, έχει το δικαίωμα επιλογής και πάντα επιλέγει άτομα του σιναφιού της: άτομα από το Χάιλσαμ ή από άλλα προνομιούχα ιδρύματα. Δεν είναι να απορεί κανείς που έχει τόσο σπουδαίο φάκελο. Το έχω ακούσει αρκετές φορές, οπότε είμαι σίγουρη πως θα το έχετε ακούσει κι εσείς ακόμα περισσότερες· ίσως να υπάρχει και κάποια αλήθεια σε αυτή τη φήμη. Αλλά δεν είμαι η πρώτη που της επιτρέπεται να επιλέγει και αμφιβάλλω αν θα είμαι η τελευταία. Όμως, έχω φροντίσει πλήθος δωρητών που μας ήρθαν από διάφορα άλλα ιδρύματα. Και μην ξεχνάτε πως μέχρι το τέλος της θητείας μου, θα έχω δώδεκα χρόνια υπηρεσίας, αλλά μόνο τα τελευταία έξι μού έχει επιτραπεί να επιλέγω.

Και γιατί να μη μου το επιτρέπουν; Οι νοσηλευτές δεν είναι μηχανές. Προσπαθείς και βάζεις τα δυνατά σου για κάθε δωρητή, αλλά στο τέλος η προσπάθεια εξαντλεί κι εσένα. Κανείς δε διαθέτει απεριόριστη υπομονή και ενέργεια. Συνεπώς, όταν σου δίνεται η ευκαιρία να επιλέξεις, είναι προφανές πως επιλέγεις το δικό σου είδος. Αυτό είναι φυσικό. Πάντως, δεν

© Kazuo Ishiguro, 2005/© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

υπήρχε περίπτωση να το κάνω για τόσο μεγάλο διάστημα, αν δε συνέπασχα με τους δωρητές μου σε κάθε βήμα της πορείας. Επίσης, αν δεν είχα αρχίσει ποτέ να επιλέγω, πώς θα είχα προσεγγίσει ξανά τη Ρουθ και τον Τόμι ύστερα από τόσα χρόνια;

Ωστόσο, αυτό τον καιρό υπάρχουν όλο και λιγότεροι δωρητές που τους θυμάμαι από παλιά· οπότε, στην πραγματικότητα, δεν έχω και τόσο μεγάλο περιθώριο επιλογής. Όπως λένε, η εργασία γίνεται πολύ πιο δύσκολη, όταν δεν έχεις εκείνη τη βαθύτερη σχέση με τον δωρητή, και παρότι θα μου λείψει το να είμαι νοσηλεύτρια, μου φαίνεται πως ήρθε η ώρα να σταματήσω, και θα το κάνω μέχρι το τέλος του χρόνου.

Η Ρουθ, όλως τυχαίως, ήταν ο τρίτος ή ο τέταρτος από τους δωρητές που επέλεξα. Της είχε ήδη παραχωρηθεί ένας νοσηλευτής εκείνη την εποχή και θυμάμαι πως είχα λίγο άγχος. Αλλά στο τέλος τα κατάφερα και τη στιγμή που την ξαναείδα σ' εκείνο το κέντρο αποθεραπείας στο Ντόβερ, όλες οι διαφορές μας –αν και δεν είχαν σβηστεί παντελώς– έδειχναν να μην είναι και τόσο σημαντικές όσο όλα τα υπόλοιπα: όπως το γεγονός πως μεγαλώσαμε μαζί στο Χάιλσαμ, το γεγονός πως γνωρίζαμε και θυμόμασταν πράγματα που δε θυμόταν κανείς άλλος. Υποθέτω πως από τότε άρχισα να αναζητώ για δωρητές μου άτομα από το παρελθόν και, όποτε μου δινόταν η ευκαιρία, άτομα από το Χάιλσαμ.

Υπήρξαν φορές όλο αυτό το διάστημα που προσπάθησα να αφήσω πίσω μου το Χάιλσαμ, που είπα στον εαυτό μου πως δεν έπρεπε να δίνω τόση σημασία στο παρελθόν. Κάποια στιγμή όμως απλώς σταμάτησα να αντιστέκομαι. Είχε να κάνει με έναν συγκεκριμένο δωρητή που είχα αναλάβει κάποτε, την τρίτη χρονιά μου ως νοσηλεύτρια· ήταν η αντίδρασή του, όταν ανέφερα πως ήμουν από το Χάιλσαμ. Είχε μόλις διεκπεραιώσει την τρίτη δωρεά του, δεν τα είχε πάει κα-

© Kazuo Ishiguro, 2005/© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

λά, και πρέπει να είχε αντιληφθεί πως δε θα τα έβγαζε πέρα. Μετά δυσκολίας ανάσαινε, αλλά στράφηκε προς το μέρος μου και είπε: «Χάιλσαμ. Πάω στοίχημα πως ήταν όμορφο μέρος». Και το επόμενο πρωί, την ώρα που μιλούσα μαζί του για να κρατάω το μυαλό του απασχολημένο και τον ρώτησα πού *είχε* μεγαλώσει, ανέφερε κάποιο μέρος στο Ντόρσετ και στο πρόσωπό του, κάτω από τις κηλίδες, σχηματίστηκε μια εντελώς καινούργια γκριμάτσα. Τότε συνειδητοποίησα πόσο απελπισμένα δεν ήθελε να του το υπενθυμίζουν. Αντιθέτως, ήθελε να μάθει για το Χάιλσαμ.

Οπότε, τις επόμενες πέντε έξι ημέρες τού έλεγα ό,τι ήθελε να μάθει, κι αυτός παρέμεινε εκεί ξαπλωμένος αλλά εξ ολοκλήρου απορροφημένος, μ' ένα γλυκό χαμόγελο να αχνοφέγγει στα χείλη του. Με ρώτησε για μερικά σημαντικά πράγματα αλλά και για κάποια μηδαμινά. Για τους κηδεμόνες μας, για το πώς ο καθένας από εμάς είχε τα δικά του κουτιά με τις συλλογές του κάτω από το κρεβάτι του, το ποδόσφαιρο, τα ομαδικά παιχνίδια, το μονοπατάκι που κύκλωνε το κεντρικό κτίριο, που περνούσε απ' όλες τις κόγχες και τις γωνιές, τη λιμνούλα με τις πάπιες, το φαγητό, την πρωινή θέα από την αίθουσα των Καλλιτεχνικών που έβλεπε στα καλυμμένα με ομίχλη λιβάδια. Ορισμένες φορές με υποχρέωνε να επαναλαμβάνω διάφορα· με ρωτούσε πράγματα που του είχα διηγηθεί μόλις την προηγούμενη μέρα, σαν να μην του είχα μιλήσει ποτέ γι' αυτά. «Είχατε περίπτερο για τα σπορ;» «Ποιος κηδεμόνας ήταν ο αγαπημένος σου;» Στην αρχή νόμιζα πως οφειλόταν αποκλειστικά στην επίδραση των φαρμάκων, αλλά στη συνέχεια διαπίστωσα πως το μυαλό του είχε αρκετή διαύγεια. Αυτό που ήθελε δεν ήταν απλώς να μάθει για το Χάιλσαμ, αλλά να *θυμηθεί* το Χάιλσαμ, σαν να είχε περάσει εκεί τη δική του παιδική ηλικία. Ήξερε πως πλησίαζε η ώρα

© Kazuo Ishiguro, 2005/© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

της κατάληξης και αυτός ήταν ο λόγος που μ' έβαζε να του περιγράφω διάφορα, έτσι ώστε να τα απορροφήσει και τις άγρυπνες νύχτες με τα φάρμακα, τον πόνο και την εξάντληση, να θαμπώσει η διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στις δικές μου αναμνήσεις και στις δικές του. Τότε κατάλαβα για πρώτη φορά, κατάλαβα πραγματικά, το πόσο τυχεροί υπήρξαμε – ο Τόμι, η Ρουθ, εγώ, καθώς και οι υπόλοιποι από εμάς.

Οδηγώντας τώρα στην εξοχή, βλέπω ακόμα πράγματα που μου θυμίζουν το Χάιλσαμ. Αρκεί να προσπεράσω έναν αγρό καλυμμένο με ομίχλη ή να δω ένα τμήμα από κάποιο μεγάλο σπίτι, πέρα μακριά σε απόσταση, καθώς κατηφορίζω σε μια πλαγιά, ή ακόμα και μια συγκεκριμένη διάταξη από λεύκες σε μια λοφοπλαγιά και να σκεφτώ: «΄Ισως εδώ να είναι! Το βρήκα! Αυτό είναι όντως το Χάιλσαμ!» ΄Επειτα αντιλαμβάνομαι πως είναι αδύνατον να είναι αυτό και συνεχίζω την οδήγηση, αφήνοντας τις σκέψεις μου να ταξιδέψουν αλλού. Ιδιαίτερα όταν συναντώ εκείνα τα περίπτερα. Τα εντοπίζω σε ολόκληρη τη χώρα, στην άκρη των γηπέδων, μικρά λευκά προκατασκευασμένα κτίσματα, με μια σειρά από παράθυρα τοποθετημένα αφύσικα ψηλά, χωμένα σχεδόν κάτω από το γείσο της στέγης. Νομίζω πως έκτισαν πολλά τέτοια κτίσματα τη δεκαετία του Πενήντα και του Εξήντα· οπότε, πιθανότατα να είχε χτιστεί τότε και το δικό μας. Αν καθώς οδηγώ, προσπεράσω ένα τέτοιο κτίσμα, το κοιτάζω όσο περισσότερο μπορώ και κάποια μέρα, έτσι όπως πάει, θα τρακάρω με το αυτοκίνητο, αλλά δεν μπορώ να μην το κάνω. Δεν πάει καιρός που οδηγώντας μέσα σε μία άδεια έκταση του Γουόρτσεσερ, είδα ένα από αυτά δίπλα σε κάποιο γήπεδο του κρίκετ, τόσο πανομοιότυπο με το δικό μας στο Χάιλσαμ, ώστε έστριψα επιτόπου και γύρισα να το ξανακοιτάξω.

© Kazuo Ishiguro, 2005/© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

Λατρεύαμε το περίπτερό μας, ίσως επειδή μας θύμιζε εκείνες τις μικρές χαριτωμένες αγροικίες που υπήρχαν στα εικονογραφημένα βιβλία, όταν ήμασταν παιδιά. Μας θυμάμαι τότε που πηγαίναμε στο δημοτικό, να παρακαλάμε τους κηδεμόνες μας να κάνουν το επόμενο μάθημα στο περίπτερο και όχι στην κανονική αίθουσα. Αργότερα, την εποχή που πηγαίναμε στη δευτέρα γυμνασίου και είχαμε κλείσει τα δώδεκα, το περίπτερο είχε γίνει το μέρος όπου κρυβόμασταν με τους κολλητούς μας, όταν θέλαμε να απομακρυνθούμε από τους άλλους.

Το περίπτερο ήταν αρκετά μεγάλο και χωρούσε δυο διαφορετικές παρέες, χωρίς η μια να ενοχλεί την άλλη – το καλοκαίρι, μια τρίτη παρέα μπορούσε να φιλοξενηθεί στη βεράντα. Αλλά συνήθως εσύ και οι φίλοι σου θέλατε τον χώρο δικό σας, θέλατε αποκλειστικότητα και ενίοτε υπήρχαν καβγάδες και διαπληκτισμοί. Οι κηδεμόνες μάς έλεγαν πάντα να συμπεριφερόμαστε πολιτισμένα εκεί μέσα, αλλά στην πράξη έπρεπε να έχεις μερικές δυνατές προσωπικότητες στην ομάδα σου, για να έχεις κάποιες πιθανότητες να διεκδικήσεις το περίπτερο για την ώρα του διαλείμματος ή τις αργίες. Όχι πως ήμουν κι εγώ ιδιαίτερα υποχωρητική, αλλά φαντάζομαι πως χάρη στη Ρουθ βρισκόμασταν εκεί τόσο συχνά.

Συνήθως, αράζαμε απλώς πάνω στις καρέκλες και στους πάγκους –ήμασταν πέντε ή έξι όταν ερχόταν και η Τζένι Μπ.– και απολαμβάναμε μια γερή δόση κουτσομπολιού. Υπήρχαν ορισμένες συζητήσεις που μπορούσαν να γίνουν μόνον όταν είχαμε κρυφτεί εκεί· μέσα στο περίπτερο· μπορεί να συζητούσαμε κάτι που μας ανησυχούσε, ή μπορεί να καταλήγαμε να σκάμε από τα γέλια, ή να φωνάζουμε οργισμένες. Κυρίως, όμως, ήταν ένας τρόπος να χαλαρώσουμε για λίγο παρέα με τους κολλητούς μας.

© Kazuo Ishiguro, 2005/© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

Εκείνο το συγκεκριμένο απόγευμα που τώρα θυμάμαι, στεκόμασταν όρθιες πάνω στα σκαμνιά και στους πάγκους, συγκεντρωμένες μπροστά στα ψηλά παράθυρα. Από κει είχαμε ανεμπόδιστη θέα του Βόρειου Γηπέδου, όπου γύρω στα δώδεκα αγόρια από την τάξη μας και από την τρίτη γυμνασίου είχαν μαζευτεί για να παίξουν ποδόσφαιρο. Ο ήλιος έλαμπε εκτυφλωτικά, αλλά πρέπει να είχε βρέξει νωρίτερα την ίδια μέρα, επειδή θυμάμαι πως ο ήλιος λαμπύριζε πάνω στη λασπωμένη επιφάνεια του γρασιδιού.

Κάποια είπε πως δεν έπρεπε να τους παρακολουθούμε τόσο απροκάλυπτα, αλλά καμιά μας δεν έκανε βήμα πίσω. Έπειτα η Ρουθ είπε: «Δεν υποψιάζεται τίποτα. Δείτε τον. Πραγματικά δεν υποψιάζεται τίποτα».

Όταν το είπε, την κοίταξα γυρεύοντας ίχνη αποδοκιμασίας γι' αυτό που τα αγόρια επρόκειτο να κάνουν στον Τόμι. Αλλά το επόμενο λεπτό η Ρουθ άφησε ένα γελάκι και πρόσθεσε: «Ο ηλίθιος!»

Τότε διαπίστωσα πως η Ρουθ και οι άλλες πίστευαν πως ό,τι κι αν έκαναν τα αγόρια εμάς δε μας αφορούσε ιδιαίτερα· δεν είχε σημασία αν το εγκρίναμε ή όχι. Είχαμε μαζευτεί γύρω από τα παράθυρα εκείνη τη στιγμή, όχι επειδή απολαμβάναμε την προοπτική να δούμε για άλλη μια φορά τον Τόμι να ταπεινώνεται, αλλά επειδή είχαμε ακούσει για το πρόσφατο σχέδιο και ήμασταν κάπως περίεργες να το δούμε να εκτυλίσσεται. Εκείνες τις μέρες δε νομίζω πως η σκέψη μου για το τι έκαναν μεταξύ τους τα αγόρια πήγαινε παραπέρα. Για τη Ρουθ, για τις άλλες, ήταν εξίσου αόριστο και πιθανότατα το ίδιο να ίσχυε και για μένα.

Ή, ίσως, να μη θυμάμαι καλά. Ίσως ακόμα και τότε, όταν είδα τον Τόμι να τρέχει στο γήπεδο με απροκάλυπτη ευχαρίστηση στο πρόσωπό του, επειδή γινόταν και πάλι δεκτός από

© Kazuo Ishiguro, 2005/© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

την ομάδα, έτοιμος να πάρει μέρος στο παιχνίδι που ήταν τόσο καλός, ίσως να ένιωσα κι ένα μικρό τσίμπημα συμπόνιας. Αυτό που θυμάμαι είναι πως παρατήρησα ότι ο Τόμι φορούσε το γαλάζιο πόλο που είχε αγοράσει στις Πωλήσεις τον προηγούμενο μήνα – εκείνο που τον έκανε να νιώθει περήφανος. Θυμάμαι να σκέφτομαι: «Τι βλακεία να παίζει ποδόσφαιρο μ' αυτό. Θα το καταστρέψει και πώς θα νιώθει μετά;» Και είπα δυνατά, χωρίς να απευθύνομαι σε κάποιον συγκεκριμένα: «Ο Τόμι φοράει το αγαπημένο του πόλο».

Δε νομίζω να με άκουσε κανείς, καθώς όλοι γελούσαν με τη Λόρα –την πιο αστεία της παρέας μας–, η οποία μιμούνταν τις εκφράσεις του Τόμι καθώς έτρεχε, κουνούσε τα χέρια, φώναζε, έκανε επιθέσεις. Τα υπόλοιπα αγόρια έτρεχαν στο γήπεδο με εκείνο τον δήθεν χαλαρό τρόπο που έχουν όταν ζεσταίνονται, αλλά ο Τόμι, μέσα στον ενθουσιασμό του, έδειχνε να έχει ήδη μπει ορμητικά στο παιχνίδι. Είπα, αυτή τη φορά δυνατότερα: «Θα αρρωστήσει, αν καταστρέψει αυτό το μπλουζάκι». Και τότε η Ρουθ με άκουσε, αλλά πρέπει να θεώρησε πως το έλεγα γι' αστείο, επειδή έκανε πως γελάει κι έπειτα πρόσθεσε ένα δικό της σχόλιο.

Στη συνέχεια τα αγόρια σταμάτησαν να κλοτσάνε την μπάλα και συγκεντρώθηκαν στο λασπωμένο γήπεδο, το στέρνο τους ανεβοκατέβαινε ρυθμικά καθώς περίμεναν να αρχίσει η επιλογή των ομάδων. Οι δυο αρχηγοί που προκρίθηκαν ήταν από την τρίτη γυμνασίου, παρότι όλοι ήξεραν πως ο Τόμι ήταν ο καλύτερος παίχτης εκείνης της τάξης. Έριξαν κλήρο γι' αυτόν που θα έκανε την πρώτη επιλογή, κι αυτός που βγήκε κοίταξε την ομάδα.

«Κοιτάξτε τον», είπε κάποια πίσω μου. «Είναι απολύτως βέβαιος πως θα είναι ο πρώτος που θα επιλεγεί. Κοιτάξτε τον!»

Υπήρχε κάτι το κωμικό στον Τόμι εκείνη τη στιγμή, κάτι που

© Kazuo Ishiguro, 2005/© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

σ' έκανε να σκεφτείς: Ωραία, λοιπόν, αν είναι τόσο ηλίθιος, τότε του αξίζει αυτό που θα πάθει. Τα υπόλοιπα αγόρια έκαναν πως αδιαφορούσαν για τη σειρά της κατάταξής τους. Μερικά μιλούσαν χαμηλόφωνα μεταξύ τους, κάποια έδεναν ξανά τα κορδόνια τους, άλλα απλώς κοίταζαν τα πόδια τους καθώς χάζευαν τη λάσπη. Ο Τόμι όμως κοίταζε αδημονώντας το παιδί από την τρίτη τάξη, σαν να είχε ήδη καλέσει το όνομά του.

Η Λόρα συνέχισε την παράστασή της καθ' όλη τη διάρκεια της επιλογής, μιμούμενη όλες τις εκφράσεις που περνούσαν από το πρόσωπο του Τόμι: το κέφι της προσμονής στην αρχή, τη σαστισμένη ανησυχία όταν πέρασαν πέντε επιλογές και δεν είχε ακόμα επιλεγεί· τον πόνο και τον πανικό όταν άρχισε να αντιλαμβάνεται τι συνέβαινε στην πραγματικότητα. Δε συνέχισα να κοιτάζω τη Λόρα όμως, επειδή παρακολουθούσα τον Τόμι, ήξερα τι έκανε, επειδή οι άλλες συνέχισαν να γελάνε και να την ενθαρρύνουν να συνεχίσει. Έπειτα, όταν ο Τόμι έμεινε να στέκεται όρθιος εκεί μοναχός του και όλα τα αγόρια άρχισαν να γελάνε κοροϊδευτικά, άκουσα τη Ρουθ να λέει:

«Ετοιμαστείτε. Έρχεται όπου να 'ναι. Επτά δευτερόλεπτα. Επτά, έξι, πέντε...»

Δεν ολοκλήρωσε ποτέ το μέτρημα. Ο Τόμι ξέσπασε σ' ένα βροντερό μουγκρητό και τα αγόρια που γελούσαν απροκάλυπτα, άρχισαν να τρέχουν μακριά, προς το νότιο μέρος του γηπέδου. Ο Τόμι τα ακολούθησε με μερικές δρασκελιές – ήταν δύσκολο να πεις αν το ένστικτό του θα ξεσπούσε σ' ένα άγριο κυνηγητό ή αν είχε πανικοβληθεί που είχε μείνει πίσω. Εντέλει, ύστερα από λίγο σταμάτησε και στάθηκε κοιτάζοντάς τα να απομακρύνονται, το πρόσωπό του κατακόκκινο. Έπειτα άρχισε να ουρλιάζει και να φωνάζει, ένα ακατάληπτο ξέσπασμα από βρισιές και προσβολές.

© Kazuo Ishiguro, 2005/© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

Είχαμε δει όλοι αρκετές από τις εκρήξεις του Τόμι έως τότε, γι' αυτό κατεβήκαμε από τα σκαμνιά μας και σκορπιστήκαμε στο δωμάτιο. Προσπαθήσαμε να ανοίξουμε μια κουβέντα για κάποιο άλλο θέμα, αλλά ο Τόμι συνέχιζε να ακούγεται στο βάθος και παρότι στην αρχή απλώς τραβήξαμε το βλέμμα μας και προσπαθήσαμε να τον αγνοήσουμε, στο τέλος –ίσως δέκα ολόκληρα λεπτά αφότου είχαμε απομακρυνθεί– βρεθήκαμε ξανά στα παράθυρα.

Τα άλλα παιδιά είχαν χαθεί εντελώς από το οπτικό μας πεδίο, ενώ ο Τόμι δεν πάσχιζε πια να απευθύνει τα σχόλιά του σε κάποιον συγκεκριμένα. Απλώς παραληρούσε, ανεμίζοντας τα χέρια του πέρα-δώθε, προς τον ουρανό, προς τον άνεμο, προς τον πλησιέστερο πάσσαλο του φράχτη. Η Λόρα είπε ότι μπορεί απλώς «να πρόβαρε τον σαιξπηρικό του ρόλο». Κάποια άλλη πρόσεξε πως κάθε φορά που ούρλιαζε κάτι, σήκωνε το ένα του πόδι από το χώμα και το τέντωνε προς τα έξω, «σαν σκύλος που θέλει να κατουρήσει». Πράγματι, είχα προσέξει κι εγώ αυτή την κίνηση του ποδιού του, αλλά αυτό που μου είχε κάνει εντύπωση ήταν πως κάθε φορά που έφερνε και πάλι το πόδι του στο χώμα, λάσπες τινάζονταν και πιτσίλιζαν τα καλάμια του. Σκέφτηκα ξανά το πολύτιμο μπλουζάκι του, αλλά ήταν πολύ μακριά από μένα για να δω αν είχε πέσει πολλή λάσπη πάνω του.

«Πραγματικά είναι λίγο βάρβαρος», είπε η Ρουθ, «ο τρόπος που τον δουλεύουν. Αλλά το λάθος είναι δικό του. Αν μάθαινε να διατηρεί την ψυχραιμία του, θα τον άφηναν ήσυχο».

«Θα συνέχιζαν να τον πειράζουν», είπε η Χάνα. «Και ο Γκράχαμ Κ. είναι εξίσου οξύθυμος, αλλά αυτό κάνει τους άλλους να είναι πιο προσεκτικοί μαζί του. Ο λόγος που στρέφονται στον Τόμι είναι επειδή τον θεωρούν εύκολο στόχο».

΄Επειτα άρχισαν να μιλάνε όλες συγχρόνως, για το πώς

© Kazuo Ishiguro, 2005/© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

ο Τόμι δεν προσπάθησε να γίνει ποτέ δημιουργικός, για το πώς δεν είχε φέρει ακόμα τίποτα για την Εαρινή Ανταλλαγή. Υποθέτω πως η αλήθεια ήταν, σ' εκείνη τη φάση, ότι όλες μας μυστικά ευχόμασταν να έρθει κάποιος κηδεμόνας και να τον μαζέψει. Και παρότι δεν είχαμε καμία συμμετοχή στο πρόσφατο σχέδιο εξευτελισμού του Τόμι, καθίσαμε και το παρακολουθήσαμε και αρχίσαμε να νιώθουμε ένοχες. Αλλά δεν υπήρξε ίχνος κηδεμόνα, οπότε μείναμε εκεί ανταλλάσσοντας εξηγήσεις για τον λόγο που ο Τόμι είχε τιμωρηθεί δίκαια. Έπειτα, όταν η Ρουθ κοίταξε το ρολόι της και είπε, μολονότι είχαμε ακόμα χρόνο, πως έπρεπε να επιστρέψουμε στο κεντρικό κτίριο, κανένας δεν έφερε αντίρρηση.

Ο Τόμι συνέχιζε ακάθεκτος την ώρα που βγήκαμε από το κιόσκι. Το κεντρικό κτίριο ήταν στα αριστερά μας και καθώς ο Τόμι στεκόταν στο γήπεδο, σ' ένα σημείο ευθεία μπροστά μας, δεν ήταν απαραίτητο να τον πλησιάσουμε. Σε κάθε περίπτωση, είχε στρίψει και κοίταζε προς την αντίθετη κατεύθυνση και δε φάνηκε να μας προσέχει καθόλου. Όμως εγώ, την ώρα που οι φίλες μου προχωρούσαν στην άκρη του γηπέδου, άρχισα να προχωράω προς το μέρος του. Ήξερα πως αυτό θα προβλημάτιζε τις άλλες, αλλά συνέχισα – ακόμα κι όταν άκουσα τη Ρουθ να ψιθυρίζει επιτακτικά να γυρίσω πίσω.

Υποθέτω πως ο Τόμι δεν είχε συνηθίσει να τον διακόπτουν στα ξεσπάσματά του, καθώς η πρώτη αντίδρασή του, όταν πήγα κοντά του, ήταν να μου ρίξει μια ματιά κι έπειτα να συνεχίσει αυτό που έκανε. Σαν να έπαιζε σε θεατρικό του Σαίξπηρ κι εγώ να είχα ανέβει στη σκηνή στα μέσα της παράστασης. Ακόμα κι όταν είπα: «Τόμι, θα λερώσεις το όμορφο μπλουζάκι σου», δε φάνηκε να με ακούει.

Έτσι, πλησίασα κι έβαλα το χέρι μου στον ώμο του. Αργότερα, οι άλλες θεώρησαν πως το έκανε σκοπίμως, αλλά εγώ

© Kazuo Ishiguro, 2005/© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

ήμουν σίγουρη πως δεν είχε καμία τέτοια πρόθεση. Τα χέρια του συνέχιζαν να ανεμίζουν και δεν ήξερε πως εγώ σκόπευα να απλώσω το χέρι μου. Τέλος πάντων, καθώς σήκωνε το χέρι του, κοπάνισε το δικό μου και χτύπησε το μάγουλό μου. Δε με πόνεσε καθόλου, αλλά άφησα μια πνιχτή κραυγή, το ίδιο και τα περισσότερα κορίτσια που ήταν πίσω μου.

Τότε μόνον ο Τόμι φάνηκε να αντιλαμβάνεται την παρουσία μου και την παρουσία των άλλων, να αποκτά συνείδηση του εαυτού του, της συμπεριφοράς του, του γεγονότος πως βρισκόταν εκεί, σ' εκείνο το γήπεδο και με κοίταξε λίγο ξαφνιασμένα.

«Τόμι», είπα κάπως αυστηρά, «έχεις λάσπες σε όλη σου την μπλούζα».

«Και λοιπόν;» μουρμούρισε. Αλλά την ώρα που το έλεγε, κοίταξε κάτω και πρόσεξε τις καφετιές πιτσιλιές και μόνο τότε σταμάτησε να φωνάζει δυνατά. Έπειτα είδα την κατάπληξη να εμφανίζεται στο πρόσωπό του, την κατάπληξη επειδή εγώ γνώριζα πώς αισθανόταν για το μπλουζάκι του πόλο.

«Μην ανησυχείς», τον καθησύχασα, προτού η σιωπή γίνει ταπεινωτική για κείνον. «Θα βγει στο πλύσιμο. Αν δεν μπορείς να το κάνεις μόνος σου, πήγαινέ το στη δεσποινίδα Τζόντι».

Συνέχισε να κοιτάζει το μπλουζάκι του, έπειτα είπε τσαντισμένος: «Δε σε αφορά».

Φάνηκε να μετανιώνει αμέσως για το τελευταίο του σχόλιο και με κοίταξε δειλά, σαν να περίμενε να πω κάτι να τον παρηγορήσω. Αλλά είχα ήδη ασχοληθεί πολύ μαζί του και ειδικά τώρα που τα κορίτσια παρακολουθούσαν – απ' όσο γνώριζα και κάποιες άλλες από τα παράθυρα του κεντρικού κτιρίου. Έτσι σήκωσα τους ώμους και έστριψα να πάω στις φίλες μου.

Η Ρουθ πέρασε το χέρι της γύρω από τους ώμους μου καθώς απομακρυνόμασταν. «Τουλάχιστον τον κατάφερες να σταματήσει», είπε. «Είσαι καλά; Τι παλαβιάρης!»

© Kazuo Ishiguro, 2005/© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

Η Κάθι, η Ρουθ και ο Τόμι μεγαλώνουν εσωτερικοί σ' ένα απομονωμένο ίδρυμα στην αγγλική ύπαιθρο. Είναι ένα σχολείο με παράξενους, αυστηρούς κανόνες, όπου οι καθηγητές δεν παύουν στιγμή να υπενθυμίζουν στους μαθητές τους πόσο ξεχωριστοί είναι.

Αλλά αυτό που τους κάνει ξεχωριστούς είναι μια ασύλληπτα σκληρή αλήθεια – και μια ακόμη πιο σκληρή μοίρα που τους περιμένει στον έξω κόσμο. Οι τρόφιμοι του Χάιλσαμ βρίσκονται εκεί για έναν συγκεκριμένο σκοπό. Για την ακρίβεια, έχουν φτιαχτεί γι' αυτό τον σκοπό…

Ο νομπελίστας Καζούο Ισιγκούρο υπογράφει
ένα δυστοπικό, εφιαλτικό μυθιστόρημα για την ίδια
την ανθρώπινη φύση και την εύθραυστη ουσία της ζωής,
που ήταν υποψήφιο για το Βραβείο Booker, ενώ
μεταφέρθηκε με επιτυχία και στον κινηματογράφο.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psichogios.gr

ISBN: 978-618-01-2620-4
9 786180 126204

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 20903

ΓΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΜΕ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ